

corruptum, et pro tribus septimanis scribendum esse quinque, ut numeri, quos ipse ponit, se consequantur, videlicet quinque, sex, septem; et nomen sabbati irrepperit in codice Socratis ex consuetudine Græcorum, qui sabbatis non jejunant.

At (inquit) Romani non quinque septimanas jejunant, sed sex; et Græci non sex, sed septem ut ex Cassiano didicimus. Verum est, sed Socrates distinguit Quadragesimam ab hebdomada sancta, et ideo dicit, jejunari quinque hebdomadas a Romanis, et sex a Græcis: Cassianus includit in Quadragesima sanctam hebdomadam, et ideo jejunio Latinorum tribuit hebdomadas sex, jejunio Græcorum septem. Morem autem esse Græcorum distinguere jejunium Quadragesimæ a jejunio hebdomadæ Paschalis, id est, quæ ipsum Pascha proxime præcedit, perspicuum est ex Ignatio, in epistola ad Philippenses, ex Clemente lib. v. constitutionum Apostolicarum, cap. 13. et 19. ex Epiphanio, in compendiaria doctrina.

Itaque si corrigamus textum Socratis, et pro tribus septimanis ponamus quinque, nulla erit discordia inter Socratem et Cassianum de jejunio tum Latinorum, tum Græcorum. Illi autem qui apud Socratem dicuntur, præter regulam cæterorum jejunare septem hebdomadas, sed intervallo interposito post quindecim dies: conveniunt etiam cum cæteris in numero dierum. Nam jejunabant primas duas hebdomadas integre, deinde in tertia hebdomada cessabant a jejunio. Rursus jejunabant quartam et quintam hebdomadam etiam integre; tum cessabant in hebdomada sexta. Denique jejunabant hebdomadam septimam, eique addebant hebdomadam sanctam. Proinde jejunabant integre sex hebdomadas, quæ ut supra diximus, continent dies juniorum sex et triginta.

Ad locum sancti Leonis respondeo, sanctum Leonem loqui de jejunio quatuor dierum, qui adduntur ante primam Dominicam Quadragesimæ, ut numerus quadragenarius compleatur. Nam si loqueretur de jejunio ipsius Quadragesimæ, et vellet eximi in singulis hebdomadis feriam tertiam et feriam quintam, sequeretur, ut vel dies jejunii Quadragesimalis non essent triginta sex, sed pauciores, vel certe hebdomadæ Quadragesimales non essent sex, sed plures. Utrumque autem repugnat Cassiano, qui tempore S. Leonis vixit, et apertissime tradit apud Latinos sex esse hebdomadas Quadragesima-

les, et in iis jejunari dies sex et triginta. Quod idem tradit S. Gregorius, hom. 16.

Adde, quod sanctus Leo in singulis fere sermonibus de Quadragesima repetit, dies jejunii Quadragesimalis non esse triginta sex, sed plane quadraginta; ex quo intelligimus, jam tunc addi cœpisse quatuor dies ante primam Dominicam Quadragesimæ. Sic enim loquitur serm. iv. « Provisum est, ut ad reparandam mentium puritatem, quadraginta nobis dierum exercitatio mederetur ». Et serm. v. « Saluberrime nos quadraginta dierum jejunio præparamus ». Et serm. vi. « Apostolica institutio quadraginta dierum jejunii, impleatur ». Et serm. 8. « In istis quadraginta dierum jejunii, vos pietatis operibus expolite ». Et sermon. 10. « Merito nos quadraginta dierum jejunio præparamus ». Et sermone 12. « Sic est præcurrentia consuetudo jejunii, ut nos quadraginta dierum numerus exerceat ».

Ex quo postremo loco intelligimus, sermonem esse habitum non in ipsa prima Dominica Quadragesimæ, sed in præcedente. Ideo enim dicit, præcurrentem esse jejunii consuetudinem, ut quadraginta dierum numerus nos exerceat, quia nisi præcurreremus consuetudinem jejunii addendo quatuor dies, non esset numerus quadraginta dierum, sed tantum triginta sex. Et ideo etiam in serm. illo 4. ubi denunciatur jejunium feriæ 2. et 4. et 6. et vigilia, ac per hoc etiam jejunium in sabbato, dicit: « Ingressuri mysticos dies etc ». Ex quo intelligimus, sermonem esse habitum in Dominica præcedente primam Dominicam Quadragesimæ, ac per hoc indictum esse jejunium quatuor dierum ante ipsam primam Dominicam, in qua proprie incipit Quadragesima.

Porro, hanc additionem quatuor dierum universa Ecclesia recepisse videtur. Esse enim valde antiquam in latina Ecclesia, perspicuum est ex Alcuino, in libro de officiis Ecclesiasticis, ubi tractat de capite jejunii, ex Amalario lib. i de officiis Ecclesiasticis cap. 7. ex Micrologo, in libro de observationibus Ecclesiasticis, cap. 49. ex Ruperto lib. iv. de officiis divinis, cap. 9. ex Ivone in serm. de capite jejunii, ex Gratiano, de consecrat. distinct. 5. can. Quadragesima. Denique ex sacramentario S. Gregorii, in quo annotatur initium jejunii feria quarta, ante primam Dominicam Quadragesimæ.

Nec solum in latina Ecclesia, sed etiam in græca receptam fuisse hanc consuetudi-

nem complendi numerum quadragenarium, cognosci potest ex Dorotheo abbate, quem supra citavimus, in libro de vita recte instituenda, doctrina 15. qui dicit, Quadragesimam constare triginta sex diebus jejuniorum, sed additam esse unam hebdomadam a majoribus, ut numerus quadragenarius completeretur.

Illud tamen fatendum est, additionem horum quatuor dierum aliquo modo variatam esse. Nam tempore sancti Leonis quatuor dies erant, feria secunda, quarta, sexta, et sabbatum: tempore autem sancti Gregorii, feria quarta, quinta, sexta et sabbatum. Quod autem in sermone quodam sancti Augustini, titulus exstat feria quarta, in capite jejunii, nos movere non debet. Nam neque certum est, utrum sermo ille sit B. Augustini, neque an titulus ille ab Augustino sit additus. Videntur enim sermones illi de tempore, ab aliquo posteriore collecti et ad ordinem Gregorianum accommodati.

CAPUT XVI.

De ratione instituendæ Quadragesimæ.

quæ fuerit ratio quadragesimalis jejunii instituendi, breviter explicandum est, tum propter Calvinum, qui non aliam rationem agnoscit, quam *κακοζήλιαν*, tum propter Kemnitium, qui rationes, quas Theologi adferunt, ita ineptas judicat, ut solam earum recitationem dicat satis esse ad confutationem.

Igitur septem videntur esse præcipuæ causæ hujus institutionis. Prima, ut Christiani omnes pro negligentibus toto anno commissis agant, quasi communem et publicam pœnitentiam, et Deum conjunctis studiis, precibus et lacrymis placere nintantur. Sic enim loquitur sanctus Leo serm. 4. de Quadragesima: Deum per varias actiones vitæ hujus sollicitudo distenditur, necesse est de mundano pulvere etiam religiosa corda sordescere: ideo magna divinæ institutionis salubritate provisum est, ut ad reparandam mentium puritatem quadraginta nobis dierum exercitatio mederetur, in quibus aliorum temporum culpas et pia opera redimerent, et jejunia casta decoquerent ». Quadragenarium autem numerum

(1) Mat IX, 45.

pœnitentiæ convenire, docent sancti Patres, Hieronymus in cap. III. Jonæ, et Gregorius hom. 16. in Evangelia.

Secunda ratio, ut ad sacram communionem quam in Paschate Christianorum nullus debet omittere, simul omnes per hoc publicum ac solemne jejunium præparemur. Reddunt hanc rationem Chrysostomus, hom. 1. in Genesim et Hieronymus in cap. III. Jonæ; quo loco sic ait: « Ipse Dominus verus Jonas jejunavit quadraginta dies, et hæreditatem nobis jejunii derelinquens ad esum corporis sui, sub hoc numero nostras animas præparat ». Et in cap. IX. Matthæi, scribit idem Hieronymus jejunari Quadragesimam, ut saginæ spirituali jejunio corporis præparemur.

Tertia, ut impleatur quod Dominus ait, Matth. IX. *Cum auferetur ab eis sponsus, tunc jejunabunt in illis diebus* (1). Hanc enim rationem reddebant antiquissimi Christiani, apud Tertullianum, in lib. de jejunio. Scribit enim S. Hieronymus in cap. IX. Matthæi, Montanistas occasione hujus sententiæ instituisse unam Quadragesimam juniorum post Ascensionem Domini, interpretantes per ablationem sponsi ipsam Ascensionem. Sed Ecclesia catholica a Spiritu sancto, melius edocta, per ablationem sponsi passionem ejus et mortem interpretatur. Et ideo tunc majora jejunia instituit, cum ipsam Dominicam passionem commemorare aggreditur.

Quarta, ut non solum verba Domini impleantur, sed etiam ut ad celebrationem passionis et resurrectionis Domini, quæ sunt mysteria nostræ redemptionis omnium maxima, per hoc solemne jejunium præparemur. Reddunt hanc rationem passim sancti Patres, sed præcipue sanctus Leo, qui in serm. 9. de Quadragesima sic ait: « In omnibus dilectissimi, solemnitatibus Christianis non ignoramus, paschale Sacramentum esse præcipuum, cui condigne et congrue suscipiendo, totius quidem nos temporis instituta reformant, sed devotionem nostram præsentem, vel maxime dies exigunt, quod illi sublimissimo divinæ misericordiæ Sacramento, seimus esse contiguos ». Et serm. 10. « Cognoscimus, inquit, ad celebrandum Paschæ diem merito nos quadraginta dierum jejunio præparari, ut digni possimus divinis interesse mysteriis ». Et serm. 12. « Suscepturi festorum omnium maximum festum, ea nos

debemus observantia præparare, ut in cujus sumus resurrectione conresuscitati, in ipsius inveniamur passione commortui ».

Quinta, ut Christiani non solum pro se, sed etiam pro Catechumenis in Paschate regenerandis jejurent et orent. Pulchre sanctus Ambrosius, sermon. 27. « Sic, inquit, Elias quadraginta dierum curriculo continuato jejunio, totius mundi longam ac nimiam siccitatem, meruit imbrum rore restinguere, et ardentem terrarum sitim celestis pluvie largitate perfundere. Quod quidem in figuram nostri factum esse cognoscimus, ut nos quoque horum quadraginta circulo dierum jejunantes spiritualem Baptismatis pluviam mereamur, nostramque jam diu aridam terram celestis desuper imber infundat, et longam gentiliū siccitatem lavacri inundatio salutaris irroret. Siccitatem enim, et ardorem animæ suæ patitur, quisquis Baptismi gratia non rigatur ». Vide etiam serm. 38.

Sexta ut quasi decimas vitæ nostræ per abstinentiam quadragesimalem Domino consecremus. Nam dierum totius anni decima pars sunt dies triginta sex. Tot autem sunt dies jejunii quadragesimalis proprie dicti. Quadragesima enim proprie incipit in prima Dominica Quadragesimæ, ut perspicuum est tum ex officio Ecclesiastico, tum ex eo, quod jejunium Quadragesimæ solvitur ad vesperam, jejunium autem dierum præcedentium primam Dominicam Quadragesimæ solvitur ad nonam. Et hæc est ratio cur sanctus Gregorius hom. 16. dicat, jejunium Quadragesimæ constare triginta sex diebus. Tamen enim ipse ignorare non posset, addi solere quatuor dies ad numerum quadragenarium perficiendum: tamen sciebat etiam Quadragesimam proprie dictam non ultra triginta sex dies extendi. Vide hanc rationem de decimis per jejunium Deo solvendis apud Cassianum, collation. 21. cap. 27. Gregorium homil. 16. Isidorum lib. I. de officiis divinis, cap. 36. et Dorotheum abbatem, loco supra citato.

Septima, ut Christum, qui caput nostrum est, eo modo, quo possumus, imitemur. Imitamur autem per hoc jejunium, tum passionem Christi, quam hoc tempore ipse pro nobis pertulit, tum etiam illud ipsum jejunium, quod nostri causa suscipere dignatus est. Atque hanc rationem, quam hæretici præcipue rident, sancti Patres supra citati maximi faciunt. Et vere non potest reddi

certior ratio, cur hoc paschale jejunium, Quadragesima nominetur, nisi quia suscipitur ad imitandum Christum, qui quadraginta diebus legitur jejunasse.

Sic Ignatius ad Philippenses monet: « Jejunandum esse a fidelibus Quadragesimam, quia imitationem continet conversationis Domini ». Scribit quidem Kennitius hanc sententiam videri assutam in epist. S. Ignatii, ex constitutionibus Clementis. Sed cur fieri non potuit, ut Ignatius Clementem imitaretur, et verba illius sua etiam verba faceret?

Deinde, præter Ignatium omnes fere Patres hoc ipsum repetunt. Basilius orat. 1. de jejunio: « Caput, inquit, omnium relatorum Dominus noster cum per jejunium carnem, quam pro nobis assumpsit, munivisset, sic in ipso Diaboli insultus sustinuit, quo et nos erudiret, ut per jejunia ungamus, ac exerceamus nos ipsos ad certamina in tentationibus ».

Gregorius Nazianzenus, oratione in sanctum Lavacrum: « Christus, inquit, paulo ante tentationem jejunavit, nos ante Pascha. Jejunium unum idem est, at utriusque temporis non parva est differentia. Ille totos quadraginta dies a cibo abstinuit, utpote Deus: nos autem ad virium nostrarum modulum jejunium attemperavimus ».

Hieronymus in cap. LVIII. Isaia: « Dominus, inquit, quadraginta diebus in solitudine jejunavit, ut nobis solemnes jejuniorum dies relinqueret ».

Chrysostomus hom. 1. in Genes. « Dominus noster, inquit, Jesus Christus et ipse quadraginta dierum jejunio declarato, sic certamen contra diabolum aggressus est, omnibus nobis exemplar dans, ut per illud armemur, etc. »

Augustinus in epistol. 119. cap. 15. « Quadragesima, inquit, jejuniorum habet auctoritatem, et in veteribus libris ex jejunio Moysis et Eliæ, et ex Evangelio, quia totidem diebus Dominus jejunavit ».

Ambrosius serm. 26. « Ubi est, inquit, similis cum Christo devotio, similis est et cum Christo tentatio ». Et serm. 34. « Quadragesimam, inquit, nobis Dominus suo jejunio consecravit ». Et serm. 37. « Hoc fecit, inquit, causa salutis nostræ, ut rem utilem non solum doceret verbis, sed etiam exemplis instrueret, ut iisdem vestigiis, quibus ad fidem currimus, ad abstinentiam graderemur ».

Hæc loca paulo fusius adscribere voluit, ut adversarii intelligant, quos auctores reprehendant, cum Quadragesimam ex prava Christi imitatione natam esse dicunt. Sed habet Calvinus tria argumenta, ut probet, Christum non jejunasse ut se nobis imitandum præberet. Primum est, quoniam si Christus id facere voluisset, debuisset singulis annis Quadragesimam jejunare. Secundum, quia debuisset non omnino a cibo abstinere, sed una tantum refectio esse contentus. Tertium, quoniam Moses jejunavit quadraginta diebus, et tamen non fuit in Testamento veteri institutum, ut ad Mosis imitationem Quadragesima jejunaretur. Ad id Kennitius quartum argumentum ex Chrysostomo, hom. 47. in Matth.: « Non enim, inquit, dicit Christus, jejunium suum esse imitandum, quamvis quadraginta illos dies posset proponere; sed discite a me, quia mitis sum, et humilis corde. Immo vero contra, omne quod apponitur vobis manducate », inquit.

Ad primum respondeo: Christum jejunasse unam Quadragesimam solum, et una tantum die palam tentari voluisse. Quoniam id satis erat ad exemplum nobis præbendum, ut ad resistendum tentationibus per jejunium armaremur. Nos autem, qui non semel, sed annis singulis cum tentatore pugnatu sumus, annis singulis jejunare debemus.

Ad secundum dico, nos non ita velle Christum imitari, ut non simul eum admirari velimus. Imitamur enim eum, ut discipuli magistrum, ut servi dominum, ut homines Deum, non perfecte, sed pro modulo nostro, ut Nazianzenus admonuit.

Ad tertium dico, non esse eandem rationem Mosis et Christi, Synagogæ et Ecclesiæ. Nam et Christus dignior est, quem imitemur, quam fuerit Moses; et Ecclesiæ convenit major promptitudo, et amor ad ipsum Dominum imitandum, quam Synagogæ ad imitandum servum. Adde quod nusquam legitur, Moses datus Hebræis in exemplum. Nobis autem Christus, Joan. XIII ait: *Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita et vos faciatis*. Et beatus Petrus in priore epistola, cap. II. *Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus*. Et Apostolus Paulus ad Ephes. V. *Estote imitatores Dei, sicut Filii carissimi*,

et ambulate in dilectione, sicut et Christus dilexit nos (1).

Ad quartum, fateor, Christum non dixisse verbo, ut imitemur jejunium ejus, sicut dixit: *Discite a me, quia mitis sum, et humilis corde*. Tamen quod non dixit verbo, dixit exemplo, ut tot sancti Patres, et ipse etiam Chrysostomus, monuerunt. Cur autem Christus non dixerit verbo, ut jejunium ejus imitemus, sicut dixit, ut humilitatem et mansuetudinem disceremus; ratio est quam reddit Chrysostomus, quia jejunium sine humilitate nihil prodest, humilitas sine jejunio multum prodest: « Hæc dixi, inquit Chrysostomus, non quia jejunium mihi non placeat, quod magnis soleo efferre laudibus: sed quia doleo, si cæteris neglectis satis ad salutem vobis jejunium existimetis ».

Quærunť aliqui, si Quadragesima jejunii Christi imitatio est, cur non jejunemus illo ipso tempore, quo Dominus jejunavit. Sed facilis est responsio. Primum enim maluit Ecclesia post Dominum, quam cum ipso Domino jejunare, ut vere ejus vestigia sequeretur. Itaque jejunavit Dominus a sexta die Januarii, usque ad quartam decimam Februarii: nos autem ut plurimum ibi incipimus ubi ipse desiit.

Deinde, par erat, ut jejunium celeberrimum cum festo celeberrimo jungeretur: « In qua parte anni (inquit S. Augustinus, in epist. 119. cap. 15.) congruentius observatio Quadragesimæ constitueretur, nisi confini atque configua Dominicæ passioni »?

Ad hæc, numquam magis sunt necessaria arma jejunii, quam ineunte vere; quo tempore crescentibus humoribus, acriores tentationes existere solent.

Denique, nullum est aptius tempus, quo facilius ab omnibus jejunari possit. Nam in hyeme nimium frigus exigit multum alimenti; pisces natura sua frigidi, non multum eo tempore conferunt valetudini, olera, quibus in Quadragesima magnus est usus, vix usquam in hyeme reperiuntur. In æstate nimius calor exigit cibum modicum, sed frequentem: pisces quoque vix a putrefactione conservari queunt. Denique tum in æstate, tum in autumnō multi sunt labores agrorum, multæ ægrotudines, multa incommoda. In vere autem tempus est temperatum, pisces salubres, copia olerum ingens, opera in agris rara, ac pene nulla. Quare S. Hi-

(1) Joan. XIII, 15; I Pet. II, 21; Eph. V, 1.

ronymus, rectissime dixit in epist. ad Marcellam : « Nos unam Quadragesimam tempore nobis congruo jejunamus ».

CAPUT XVII.

De jejunio feriae quartae, et feriae sextae.

Post jejunium Quadragesimae nullum est aliud cujus major inveniatur mentio apud veteres, quam feriae quartae, et feriae sextae. Meminit hujus jejunii canon Apostolorum 68. Ignatius in epist. ad Philippenses, Tertullianus in libro de jejunio, Clemens Alexandrinus lib. vii. Strom. ultra medium, Origenes hom. 10. in Leviticum, Ephemianus in compendiarum doctrina. Hieronymus in cap. iv. ad Galat. Augustinus in epist. 86. ad Casulanum. Palladius in historia Lausiaca cap. 52. et alii passim.

Causam hujus jejunii callide, sed falso reddit Kemniti in 4. part. examin. pag. 578; dicit enim veterem Ecclesiam jejunare solitam feriam quartam, et feriam sextam, quia duobus illis diebus conveniebant populi in Ecclesiam ad audiendum verbum Dei, et sumendam cenam. Et inde colligit pag. 584. hoc tempore debuisse hanc jejunia cessare, cum causa ipsa cessaverit. Et ibidem addit, Quadragesimam fuisse institutam, quoniam apud veteres in Paschate catechumeni baptizabantur, et poenitentes absoluebantur, et ideo cum eis totus populus jejunabat. Proinde hoc tempore supervacaneam esse Quadragesimam, cum ritus illi, propter quos fuerat instituta, cessaverint.

At si verum esset, quod Kemniti dicit de causa jejunii feriae quartae et sextae oportuisset Christianos semper in Dominica jejunare. Nullo enim die solemnior atque celebrior populi conventus in Ecclesia esse solet ad concionem audiendam, et sacram communionem percipiendam, quam die Dominico. Et hanc fuisse consuetudinem antiquissimam, cognosci potest ex Apologia S. Justinii ad Antonium. Neque adversarii id negant. Die vero Dominica non esse jejunandum, testantur multi veteres, atque in primis sanctus Augustinus, in epist. 86. et 119. Falsum igitur est, quod Kemniti dicit, feriam quartam et sextam jejunium indici solitum, quia diebus illis conveniebat populus ad verbum Dei audiendum, et cenam Domini participandam.

(1) Mat. IX, 15.

Quod autem addit, abolitam esse consuetudinem baptizandi catechumenos, et absolvendi poenitentes in Paschate, verum est apud Lutheranos : caeterum apud catholicos, ac praesertim in urbe Romana nullus est annus, quo non multi Catechumeni in Paschate baptizentur. Poenitentes autem non solum Romae, sed in tota plane Catholica Ecclesia maximo numero in Paschate praemissa absolutione, Christi corpus accipiunt.

His igitur omissis vera causa jejunii quartae et sextae feriae est ipsa Dominica passio, quam per totum annum his potissimum diebus commemoramus, quod feria quarta Dominus proditus ac venditus fuerit, feria sexta crucifixus et mortuus. Hanc enim causam reddunt Clemens lib. v. Apostol. constit. cap. 16. et Augustinus epistol. 86. S. autem Ephemianus dicit quidem feriam sextam jejunari, quia Dominus ea die crucifixus fuit : sed feria quarta jejunari dicit, quia illucescente quarta, Dominus fuit assumptus. Quod non satis convenit cum traditione Ascensionis Domini.

Addit autem Ephemianus loco notato, per hoc jejunium impleri, quod Dominus ait, Matth. ix. *Cum ablati fuerit sponsus, tunc jejunabunt in illis diebus* (1). Nam etiamsi hoc dictum impleatur per quadragesimale jejunium, ut supra ex Tertulliano notavimus : non est tamen absurdum, si per jejunium quoque feriae quartae et sextae impleri dicatur, cum tam jejunium Quadragesimae, quam feriae quartae et sextae ad passionem Domini, per quam ablati sunt a nobis sponsus, sine dubio referatur.

Addit etiam ibidem Ephemianus, si festum Natalis Domini in feriam quartam, aut sextam inciderit, neque esse jejunandum, neque a carnibus abstinendum, nisi forte ratione voti aliquis ad jejunium, aut abstinentiam obligetur. Quod idem postea declaravit Honorius Pontifex Max. cap. Explicari, de observatione jejuniorum.

Existunt autem de jejunio feriae quartae et sextae quaestiones duae. Prior est, sitne hoc jejunium lege sancitum, an potius in arbitrio fidelium positum. Nam can. 68. Apostolorum, et Ephemianus haeresi 75. et in compendiarum doctrina indicant, jejunium feriae quartae et sextae per totum annum Apostolica esse lege sancitum.

Contra autem Tertullianus in libro de je-

junio, refert Catholicos dicentes, jejunium feriae quartae et sextae passive currere, non sub lege praecipit, id est, permitti, non imperari. Item sanctus Augustinus in epist. 86. scribit, Romae frequenter jejunari feriam quartam et sextam, et Sabbato, ubi cum dicit, frequenter, indicat non semper id fieri. Sic etiam Isidorus lib. i. de officiis divinis cap. 42. cum scribit, nonnullos feriam sextam, per totum annum jejunare, aperte significat id non ab omnibus fieri.

Adhaec, si per totum annum fideles omnes feriam quartam et sextam jejunarent ex lege : quorsum opus fuisset jejunio quatuor temporum, quod, ut postea demonstrabimus, feriam quartam et sextam, et Sabbati jejunium continet?

Denique, poenitentibus apud veteres injungi solebat, ut feria quarta et sexta, per totum annum jejunarent, ut cognosci potest ex Burchardo, lib. vi. et xix. Decretorum. Non igitur fideles caeteri feriam quartam et sextam, per totum annum ad jejunia cogebantur.

Proposita quaestio ita solvenda esse videtur, ut dicamus feriam quartam et sextam, per totum annum ex legis praecipito jejunari, quoad abstinentiam a carnibus, et de hac lege intelligendum esse canonem Apostolicum, et testimonium Ephemianum. Quod autem pertinet ad abstinentiam a prandio, quomodo jejunium nominare solet Augustinus, epist. 86. non ex praecipito legis, sed passive, ut Tertullianus loquitur, hoc jejunium ecurrisse. Quamvis ipse etiam Tertullianus meminisse videatur jejunii per abstinentiam solum a carne, cum in libro de jejunio dicit, exceptionem quorundam ciborum portionale esse jejunium; et rursus feriam quartam et sextam, a Catholicis semijejunium plerumque servari.

Posterior quaestio est, cur in latina Ecclesia non servetur lex, quae feria quarta abstinentiam a carnibus imperat. Respondendum videtur in occidentali Ecclesia, magna ex parte mutatum fuisse jejunium feriae quartae in jejunium Sabbati. Scribit enim Ambrosius, sive quicumque est auctor, qui certe antiquissimus est, in comment. ad cap. xiv. ad Roman. Alios feria quarta, alios die Sabbati carnibus abstinere. Innocentius quoque Pontifex ejus nominis primus, in epist. 1. saepe repetit, feriam sextam, et Sabbato jejunandum; feriae autem quartae non meminit. Quod idem faciunt auctores Latini

posteriores, scribit quidem S. Augustinus in epist. 86. Romae saepe jejunari feriam quartam et sextam et Sabbato, sed nec dicit id semper fieri, nec loquitur de portionali, sed de integro, perfectoque jejunio.

CAPUT XVIII.

De jejunio Sabbati.

De jejunio Sabbati magna quaestio apud veteres fuit. Et quidem nonnulli existimarent nefas esse die Sabbati jejunari excepto Sabbatho Paschali. Quam sententiam secuti sunt Graeci in Concilio, quod ipsi sextum, vel quinisextum vocant, can. 55. Contra autem quidam Urbicus nefas, esse docuit, Sabbato non jejunare, cujus sententiam refellit S. Augustinus, in epist. 86 ad Casulanum.

Praeter has extremas sententias sunt aliae duae mediae. Nam S. Innocentius i. in epistol. 1. contendit, Sabbatho convenientissime jejunari; quod idem sensisse videtur Ephemianus in compendiarum doctrina, ubi solum excipit Dominicos dies a jejunio Quadragesimae. Neque S. Hieronymus ad Lucinium Beticum, qui ad quaestionem sibi propositam, utrum jejunandum esset die Sabbati, ut Romae, et in Hispania fieri solebat, respondit, quidem servandam esse propriae Ecclesiae consuetudinem; tamen addidit, « utinam per totum annum jejunare possemus ». Quibus verbis indicasse videtur, probari sibi ut etiam die Sabbati jejunetur.

Contra autem S. Ambrosius et S. Augustinus congruentius esse putabant, ut non jejunaretur Sabbato, sed tamen hortabantur omnes, ut Provinciae suae consuetudinem observarent. Vide Augustinum in epist. 86. et 118.

Caeterum sententia sancti Innocentii tandem prevaluit, et ab Ecclesia occidentali universa recepta est, ut patet ex Concilio Agathensi, can. 12. et Aurelianensi IV. can. 2. In Hispania vero etiam ante tempora Innocentii solidissima est. Nam quemadmodum Graeci cum Latinis jejunant in Sabbato majoris hebdomadae, propter Christi sepulturam, et Apostolorum mororem : sic etiam par esset, ut jejunarent in omnibus Sabbatis per totum annum propter eandem causam, alioqui non deberent jejunare feriam sextam propter Christi passionem, nisi in majori hebdomada; nec deberent non jejunare die